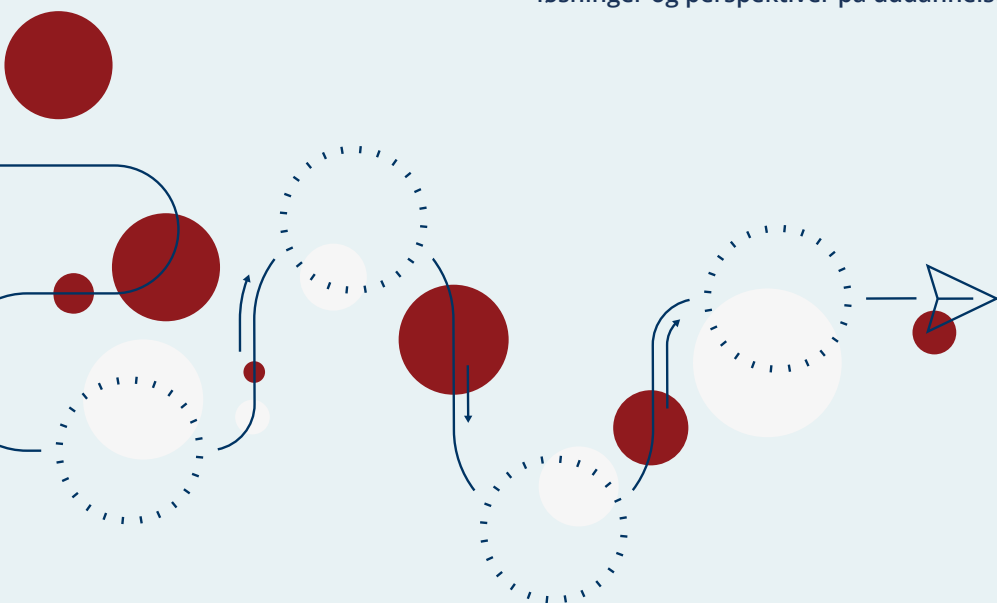

CASE:

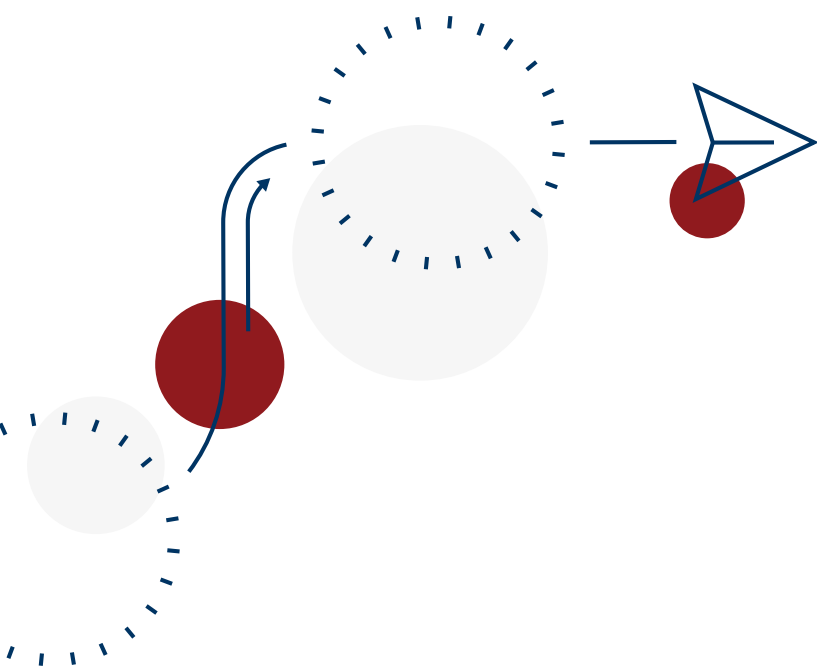
VIDENSUDVEKSLING MELLEM UDDANNELSESTEORI OG -PRAKSIS

I projektet *At blive på sporet* samarbejdede uddannelsesforskere fra Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse ved Aarhus Universitet med 14 VUC-centre og erhvervsskoler over hele landet om at finde nye løsninger og perspektiver på uddannelsesfrafald blandt unge voksne.

Citér denne udgivelse som

Ejrnæs, M., Dragsted, B., Oxlund, B., Jessing, B. (2023). Case: *Vidensudveksling mellem uddannelsesteori og -praksis*. Arbejdsrapport. Copenhagen Change Academy, Crown Princess Mary Center, Københavns Universitet: København.

INDHOLDSFORTEGNELSE

RESUMÉ	3
PROBLEMET	5
RESSOURCERNE	7
ROLLERNE	9
MØDESTEDET	11
FORLØBET	13
FORANDRINGEN	15
DEN METODISKE TILGANG	18
LITTERATUR	20

VIDENSUDVEKSLING MELLEM UDDANNELSESTEORI OG -PRAKSIS

I perioden 2016-2021 samarbejdede forskere ved Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse på Aarhus Universitet med 14 VUC-centre og erhvervsskoler om at finde bæredygtige løsninger på uddannelsesfrafald blandt unge voksne. Forskerne indledte samarbejdet, fordi de så en mulig ny vinkel på frafaldsproblematikken og gerne ville undersøge den i samspil med uddannelsesstederne. Den nye vinkel indebar at undersøge de unges beslutningsprocesser frem for det gængse fokus på årsager til uddannelsesfrafald. På skolerne var der interesse i at forebygge uddannelsesfrafald og finde nye løsninger på et politisk prioriteret problem.

Samarbejdsfladen i projektet blev organiseret gennem metoden: forskningscirkler. Metoden involverer møder og mellemliggende arbejdsperioder, der sikrer kontinuerlig vekselvirkning mellem forsknings- og praksisviden. Projektet muliggjorde udvikling af nye vejledningsmetoder og forskningsviden om, hvordan beslutningsprocesser og målorientering spiller ind i forhold til uddannelsesfrafald. Samarbejdet skabte grobund for kapacitets- og kompetenceopbygning på uddannelsesstederne. Fremtidige projekter kan lære af denne case, idet den giver indblik i et landsdækkende forsknings samarbejde, som integrerede både arbejdstager- og arbejdsgiverniveau i praksis.

DE VIGTIGSTE INDSIGTER

Løbende struktureret udveksling. Det sikrer vekselvirkning og synergi mellem forskning og praksis at skabe rammer for løbende og struktureret vidensudveksling. I denne case var der gode erfaringer med metoden forskningscirkler, hvor fastlagte møder med videns- og erfaringsdeling på dagsordenen var centrale for at sikre parallelle arbejdsprocesser for forskere og skolernes medarbejdere.

Forudgående kendskab. Forudgående kendskab og gensidig forståelse mellem forskere og praktikere kan motivere samarbejde og muliggøre en fælles problemudvikling. I nærværende case kendte forskerne til praksisproblemer med uddannelsesfrafald, mens flere praksispartnere kendte til forskernes forskningsfelter gennem lærebøger, efteruddannelse og vejledningskurser.

Lederinddragelse i praksis. Opbakning i praksis kræver lederinddragelse i alle projektfaser. I denne case var der gode erfaringer med at inddrage ledere i forbindelse med problemudvikling, tilpasning af projektaktiviteter til årshjul, lederdeltagelse i forskningscirkler og inddragelse i formidling af projektsresultater.

FAKTA

Titel:	At blive på sporet
Hvornår?	2016-2020
Hvem?	Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse (DPU), Aarhus Universitet, SOSU H, SOSU Østjylland, U/Nord, Campus Vejle, Køge Handelsskole, ZBC, VUC Lyngby, KVUC, KBH SYD HF & VUC, Vestegnen HF & VUC, Aarhus HF & VUC, HF & VUC Nord, HF & VUC Fyn, Frederiksberg VUC & STX.
Projektansvarlig:	Forsker Kristina Mariager-Anderson, DPU, Aarhus Universitet.
Bevillingsgiver:	HUMpraxis-programmet (2016), Velux Fonden.

UDVALGTE REFERENCER:

Se udgivelse

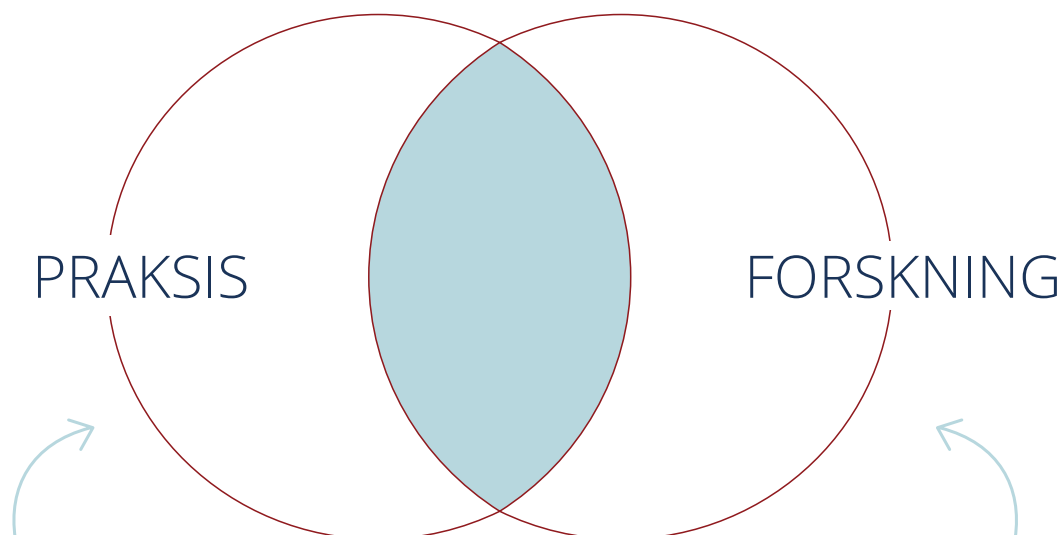
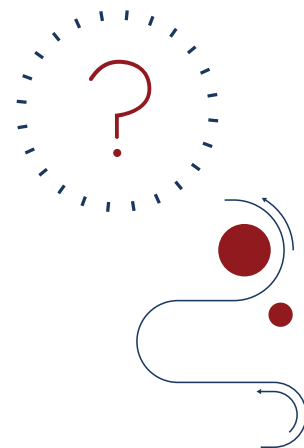

Se udgivelse

PROBLEMET

Hvad var sammenhængen mellem det praktiske problem og den forskningsmæssige problemstilling?

Det praktiske problem:

Det høje uddannelsesfrafald blandt unge voksne på VUC-centre og erhvervsskoler.

Politisk pres for at løse problemer med uddannelsesfrafald.

Den forskningsmæssige problemstilling:

Hvordan kan man belyse uddannelsesfrafald ved at se på beslutningsprocesser frem for det gængse fokus på årsager til frafald i forskningen?

Projektets første problemdefinition blev udviklet af forskerne i forbindelse med en indledende interessetilkendegivelse til bevillingsgiveren, Velux Fonden. Problemdefinitionen tog afsæt i forskernes mangeårige erfaring med praksisforankret viden inden for erhvervsskole- og voksenuddannelsesfeltet. Da forskerne på baggrund af interessetilkendegivelsen fik mulighed for at indsende en fuld ansøgning til Velux Fonden, tog forskerne kontakt til relevante skoler på baggrund af forudgående kendskab og samarbejde. Som forsker Vibe Aarkrog beskriver:

” [...] Så jeg vidste jo godt, at den dér skole er den aktive, og den der skole kan vi måske høre [ad om deltagelse]. Jeg kender den og den forstander osv. Og det er ret vigtigt at få understreget, at det er ikke sådan, at da det kom på Velux [HUMpraxis-programmet], og de sagde, at det skulle være praksisforankret, så tænkte vi: ‘Shit, det skal vi så i gang med.’ Det lå meget i kortene, at det kunne vi i forvejen. ”

- Vibe Aarkrog, forsker, Aarhus Universitet (DPU)

På forskersiden var der opmærksomhed på, at de tilknyttede forskere skulle have tilstrækkelig indsigt i praksis, og den videnskabelige assistent Susanne Gottlieb blev ifølge sig selv ”headhunted” som ressourceperson inden for erhvervsskoleområdet:

” Ja, så jeg var afdelingsleder, men jeg var også selv lektor, og jeg har selv været lærer, og jeg har også selv været leder på en erhvervsskole, så jeg har været turen igennem i praksis. ”

- Susanne Gottlieb, videnskabelige assistent, Aarhus Universitet

Flere praksispartnere havde tilmed forudgående kendskab til forskerne – for eksempel gennem tidligere samarbejder, lærebøger og efteruddannelse – og for nogle var dette en væsentlig motivationsfaktor for at deltage i projektet. Vejleder Sanne Rod Andreasen forklarer:

” Så det var også nogle forskere, som jeg kendte og tænkte: ‘Dem vil jeg virkelig gerne lave noget sammen med.’ Så det havde også en betydning, for man bliver jo egentlig kontaktet af mange, som gerne vil undersøge mange ting på uddannelserne. Så det er også med at sortere i, hvad man selv synes, man brænder for. ”

- Sanne Rod Andreasen, uddannelsesvejleder på Campus Vejle

Netop grundet de mange projekthenvendelser på skolerne vurderer forsker Vibe Aarkrog, at projektets fokus på nye perspektiver og bæredygtige løsninger for uddannelsesfrafald – et problem med politisk bevågenhed, som skolerne allerede arbejdede med – var afgørende for den store interesse i praksis:

” Det er jo meget tit, når man skal ud og lave noget på skolerne, så siger de: ‘Er I klar over, hvor mange der gerne vil ud og undersøge, interviewe og observere herude? Bare hvor den ene efter den anden kommer rendende. Det kan vi virkelig ikke bruge vores tid på.’ Det er meget tit det, der er tonen. Så det var jo også overraskende, at de var med på den, og det tilskriver jeg i stor grad emnet. ”

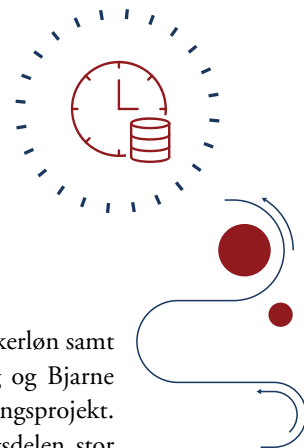
- Vibe Aarkrog, forsker, Aarhus Universitet (DPU)

Som en del af arbejdet med den endelige projektansøgning var der en grundig proces, hvor problemfeltet blev tilpasset på baggrund af input fra praksispartnere. Med afsæt i forskernes problemformulering og forskningsspørgsmål kunne skolerne byde ind med temaer, der var vigtige for dem hver især. Som forsker Bjarne Wahlgren pointerer, var det vigtigt at tænke projektets fokus sammen med det arbejde, der i forvejen foregik på skolerne.

Halvvejs inde i projektet skærpede forskerne problemstillingen på baggrund af de foreløbige forskningsresultater, som praktikerne havde været med til at udvikle. Konkret indebar det, at forskerne besluttede at fokusere særligt på målorientering og beslutningsprocesser hos eleverne som vigtige faktorer i forhold til frafald. Forskerne gav derfor besked til skolerne om, at det var de to ting, de sammen skulle gå videre med.

RESSOURCERNE

Hvad var de vigtige ressourcer i projektet, og hvordan var de fordelt?

Velux Fonden finansierede projektet gennem HUMpraxis-programmet, som primært dækkede forskerløn samt løn til projektstyring og administration. I et dobbeltinterview fremhæver forskere Vibe Aarkrog og Bjarne Wahlgren, at bevillingen sikrede et solidt arbejdsgrundlag og muliggjorde et relativt langt forskningsprojekt. Vibe forklarer, at der var tale om et forskningsprojekt forankret i praksis, hvilket gav forskningsdelen stor vægt i sammenligning med følgeforskning, hvor de økonomiske midler ligger hos praksispartneren, og hvor forskningen designes rundt om en given udvikling i praksis.

Bevillingen finansierede et mindre frikøb af praktikere i forbindelse med deltagelse i projektaktiviteter, men herudover var der tale om interesselid fra de deltagende skoler. Som forsker Vibe Aarkrog vurderer, kunne skolerne også være motiverede af udsigter til flere ressourcer på den lange bane, idet statslige støtte til institutionerne påvirkes af, hvor godt de prioriterer indsatsen til at nedbringe frafald. Direktør på Vestegnen HF & VUC, Tue Christian Sanderhage, udfordrer her et ensidigt fokus på økonomien som den primære ressource i projektet og uddyber:

” Det er ikke så meget økonomien. Det handler i virkeligheden om at blive behandlet med respekt og ligeværdighed. Og at det, vi skal deltage i, ikke er at være akvariefisk for forskere, men at vi skal være deltagende i en udviklende praksis, hvor den viden og forskning, der bliver udviklet, er noget, som vi kan give til hinanden, som vi kan være aktivt deltagende i, og som skaber en forandring i praksis. ”

- Tue Christian Sanderhage, direktør på Vestegnen HF & VUC

Ifølge Tue Christian Sanderhage er økonomi altså sekundært til et ligeværdigt samarbejde, hvor skoler inddrages som medvirkende partnere. Invitationen til et ligeværdigt samarbejde havde derfor afgørende betydning for Tues prioritering af nærværende projekt. Han nævner i den forbindelse også, at de som repræsentanter for uddannelserne blev inviteret til at være oplægsholdere og ligeværdige partnere på det afsluttende seminar – i stedet for at deltage som gæster.

Flere forskere og praksispartnere fandt opbakning fra ledelsen afgørende for samarbejdet. For uddannelsesvejleder på Lyngby HF & VUC Vibeke Vinther Jørgensen var ledelsens prioritering af projektet afgørende for, at hun kunne forsvare at bruge tid på det i en travl hverdag:

” Hvis man har en leder, som selv er med i projektet, så har man en bevågenhed og en opbakning [...]. Her var der sådan set noget ledelsesopbakning, så jeg bedre kunne forsvare at være i det, og det var vigtig for mig, for ellers var det svært at stå på mål for – i forhold til kolleger – fordi så bliver det sådan noget, 'hvem har prioriteret, at det er vigtigt, at du skal være væk gang på gang?' [...]. ”

- Vibeke Vinther Jørgensen, uddannelsesvejleder på Lyngby HF & VUC

Vibeke Vinther Jørgensen fremhæver, at medarbejdertid var en central ressource i projektet, og at det derfor var afgørende med en leder, der afsatte ressourcer til projektet, og fastlagde rammer for hendes tidsforbrug. For Vibeke var ledelsesopbakning ikke mindst vigtig i dialogen med kolleger, der ikke deltog i projektet. Til sammenligning navigerede direktør Tue Christian Sanderhage i, hvad han kalder en vanskelig lighedskultur, hvor der ikke må gøres for stor forskel mellem medarbejdere:

”Det er altid svært, fordi der er nogen, der kommer afsted, og det er en mellemting mellem, at hvis man er med, synes man, at man har fået a *'shit load of work'*, ikke. Lidt ekstra, man skal lave. Men hvis man er den, der står ved siden af og ikke er med, synes man, at der er nogen, der har fået et personalegode ved at få lov til at være med.”

- Tue Christian Sanderhage, direktør på Vestegnen HF & VUC

Hvad end man anskuer medarbejderes tid i projektet som ekstra arbejde eller et personalegode, så skal den med i ressourceregnestykket. For som vejleder Vibeke Vinther Jørgensen understreger, så skulle hun stadig passe sit primære arbejde, og det var vigtigt ikke at efterlade et hul der. For Vibeke var det særligt vanskeligt at finde tid til at udvikle og gennemføre interventioner på skolen, og direktør Tue Christian Sanderhage peger på udfordringen ved at forene et krævende udviklingsprojekt med hverdagens forpligtelser:

”Det er i virkeligheden for at skabe et fokus på, at det nogle gange også er et mentalt overskud. Altså en ressource er sådan set også at være i stand til at sætte sig ned og tænke sig om. Nedefælde nogle tanker eller læse en forskningsartikel på engelsk, når man har fået 20 mails de sidste 2,5 time. Altså det er min hverdag. Og når jeg vender tilbage, efter at vi to har talt sammen, så ligger der 20 mails. Det er min hverdag. Og sikkert fire missede opkald.”

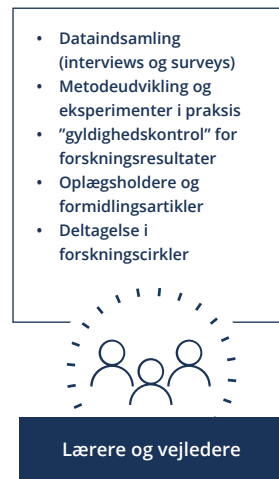
- Tue Christian Sanderhage, direktør på Vestegnen HF & VUC

Som direktør i en driftsorganisation præget af besparelser og masseafskedigelser er Tue presset på tid, og han påpeger, at forskere typisk mangler tilstrækkelig forståelse for dagligdagen i praksis. Alene derfor er det nødvendigt, at skolerne involveres i den tidlige planlægning, så man ikke, for eksempel, lægger et udviklingsseminar i projektet, samtidig med at der skal optages 1.400 nye kursister. Ifølge Tue var skolernes andel af projektbudgettet at regne for småpenge, og derfor var det i langt højere grad indflydelsen på planlægning og implementering snarere end det økonomiske input, som var afgørende for ønsket om at deltage.

ROLLERNE

Hvilke roller var der i projektet, og hvordan blev arbejde og ansvar fordelt?

Med bevillingen fra Velux Fonden lå projektansvar og projektstyring hos forskerne, og forsker Kristina Mariager-Anderson var ansvarshavende projektleder. Den videnskabelige assistent, Susanne Gottlieb, påpeger, at der lå et væsentligt arbejde i at drive projektet i forhold til forberedelses-, opsamlings- og analysearbejde. Da forskerne på projektet også havde andre forpligtelser, blev Susanne en uformel tovholder på projektet, som, grundet hendes store indsigt i praksis på erhvervsskoleområdet, kunne agere brobygger mellem forskning og praksis.

Fra skolerne deltog lærere, vejledere og ledere, som var med til at indsamle data, udvikle og forankre i praksis. På Campus Vejle havde de en stærk lærervejlederduo, som sammen eksperimenterede med gruppevejledning. Noget af det, der motiverede vejleder Sanne Rod Andreasen i Vejle til at engagere sig i projektet, var det tætte samarbejde med hendes gode kollega samt pladsen til at eksperimenter og den udstrakte grad af selvbestemmelse:

”Det var noget af det gode i projektet; at man selv kunne vælge, hvilke indsatser vi ville gå ind i. Så der var ret meget valgfrihed i det for os, og det hjælper selvfølgelig på motivationen.”

- Sanne Rod Andreasen, uddannelsesvejleder på Campus Vejle

Den anvendte motivationsteori kunne også bruges til at forstå, hvordan lærere, vejledere og ledere blev motiveret til at deltage i projektet. Ifølge forsker Vibe Aarkrog var det socialt fællesskab, kompetenceudvikling og en vis autonomi, som udgjorde de væsentlige motivationsfaktorer for både de unge kursister og forskernes praksispartnere.

På Lyngby VUC var vejleder Vibeke Vinther Jørgensen ifølge sig selv ”hands-on” i ”den virkelige praksis”. I hverdagens vejledermøder med unge kursister på skolen eksperimenterede hun med nye metoder, ligesom hun bidrog med at indsamle data til projektet. Flere lærere og vejledere udførte interviews og indhentede spørgeskemaer blandt elever på baggrund af interviewguides, som var udfærdiget af forskerne med input fra praksispartnere. De unge kursister endte således også med at blive samarbejdspartnere eller ”medspillere”, som vejleder Sanne Rod Andreasen formulerer det.

MØDESTEDET

Hvordan udvekslede forskere og praksispartnere viden i projektet?

Vidensudvekslingen mellem forskere og praktikere var organiseret i *forskningscirkler*, der er en metode udviklet inden for aktionsforskning i 1970'erne med henblik på at forbinde forskningsbaseret og erfaringsbaseret viden.¹ Projektet havde således en række udvekslingsmøder, hvor forskere og praktikere mødtes, mens der indimellem var længere perioder, hvor de arbejdede hver for sig. Der var sammensat tre regionale forskningscirkler: Hovedstadsområdet (Øst), Sjælland (Midt) og vest for Storebælt (Vest). Hver forskningscirkel var sammensat af lærere, vejledere og ledere fra både VUC-centre og erhvervsskoler. Der blev afholdt syv mindre cirkel-møder i løbet af projektet, og værtskabet gik på tur, så partnerne kom på besøg hos hinanden med henblik på at styrke ejerskabet i praksis.

Cirkelstrukturen startede med et fælles opstartsmøde for alle partnere på DPU i Emdrup, Aarhus Universitet, og det husker vejleder Sanne Rod Andreasen fra Vejle som en stor mundfuld:

”Jeg kan huske det første møde. Der havde vi virkelig ingen anelse om, hvad det her kom til at handle om. Det var vi sådan lidt ‘wow, hvad var det’ og ‘åh, hvad har vi forpligtet os til?’ ”

- Sanne Rod Andreasen, uddannelsesvejleder på Campus Vejle

Vejleder Vibeke Vinther Jørgensen fra Lyngby fortæller på tilsvarende vis:

”Jeg kan huske, at jeg var spændt på at skulle være med i det, fordi det var så stort, og der var mange med fra hele landet (...) det virkede spændende og måske lidt overvældende. ”

- Vibeke Vinther Jørgensen, uddannelsesvejleder på Lyngby HF & VUC

Vibeke nævner, at der på det første møde var en lidt uheldig formulering fra en forsker om, at skolerne måtte se at komme i arbejdstøjet, fordi de som praktikere skulle klæde forskerne på:

”Det kunne man have formuleret på andre måder [...] Der tror jeg egentlig, jeg tænkte lidt... altså hvem gør noget for hvem? ”

- Vibeke Vinther Jørgensen, uddannelsesvejleder på Lyngby HF & VUC

For vejledere Sanne Rod Andreasen og Vibeke Vinther Jørgensen gav projektet for alvor mening, da de kom ud i mindre regionale forskningscirkler. Her forløb møderne efter en fast struktur, hvor forskerne fremlagde nye forskningsindsigter, mens praktikerne fremlagde erfaringer, som de havde indsamlet i de mellemliggende perioder. På de første møder præsenterede forskerne antagelser baseret på teori og tidligere forskningsprojekter, som de gerne ville afprøve i praksis. Det, der gav mening for vejleder Sanne Rod Andreasen, var, at hun som praktiker fik ny viden som på et kursus, samtidig med at hun fik mulighed for at omsætte viden til praksis, hvorefter hun også kunne sende data retur til forskerne. Sanne satte pris på konkrete input fra forskerne, og her nævner hun begrebsliggørelsen af det ”at vakle” som et element, der var særligt brugbart i praksis til at forstå unges beslutningsprocesser i forhold til uddannelse. Hun gjorde også flittigt brug af *data output* i form af grafer,

¹ Gottlieb & Sørensen (2018); Persson (2010).

som kunne deles med kolleger og bruges til at tilrettelægge skolens årshjul. Det var altså ikke kun praktikerne, der var med til at undersøge forskernes antagelser, men også forskerne, der hjalp praktikerne videre med deres antagelser om for eksempel effekten af gruppevejledning.

Forsker Bjarne Wahlgren fremhæver, at forskernes jævnlige besøg på skolerne var afgørende for, at de fik praksis ind under huden og kunne stille de rigtige spørgsmål. Her kunne forskerne ikke bare læne sig tilbage og slappe af, fordi de løbende skulle publicere artikler for at lykkes med udvekslingen:

”[Publicering af forskningsresultater] er jo også en vigtig del af det, at man kan se, at der er gang i projektet, og at vi så kan bruge det i forhold til at videreudvikle praksis. Ellers ryger idéen jo med en væksel mellem udvikling og praksis og forskning, hvis vi er 100 år om at publicere. Det går jo bare ikke.”

- Bjarne Wahlgren, forsker, Aarhus Universitet

For forsker Vibe Aarkrog agerede skolerne ”gyldighedskontrol”, når forskerne præsenterede deres delresultater på forskningscirkelmøderne og spurgte praksispartnere, om de kunne genkende tendenser og analyser fra deres egen praksis. Vejleder Sanne Rod Andreasen understreger vigtigheden af, at der blev afsat tid på møderne til at planlægge, hvordan de skulle arbejde videre i den mellemliggende periode; fordi når først hverdagen rammer, kan det være svært at få fulgt på alle de gode intentioner. Ifølge vejleder Sanne Rod Andreasen var forskerne gode til at følge op imellem møderne i form af besøg eller telefonopkald, hvilket gjorde aftaler mere forpligtende. Her fremhæver hun forskernes relationelle kompetencer i form af deres evne til at være ”nede på jorden” og få lærere og vejledere til at føle sig betydningsfulde. Som forsker oplever Vibe Aarkrog, at mødeaktiviteten har haft en varig effekt:

”Når jeg er til konferencer eller seminarer og så møder nogen, der har været med i det her projekt, så er vi altså *old friends*, ikke. Det er klart. Tre år, hvor der har siddet de samme mennesker, og vi har grinet sammen (...)”

- Vibe Aarkrog, forsker, Aarhus Universitet

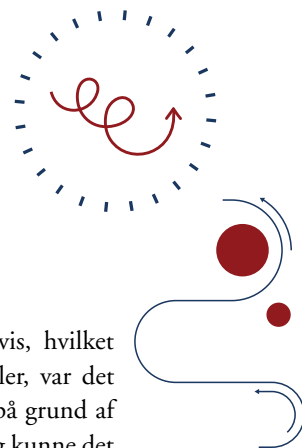
FORLØBET

Hvordan håndterede partnerne uforudsete udfordringer undervejs?

Efter projektstart opstod der udfordringer, som samarbejdspartnerne håndterede på forskellig vis, hvilket er illustreret i figuren nedenfor. Som forsker og projektleder Kristina Mariager-Anderson fortæller, var det oprindeligt planen at tilknytte et udviklingsspor til projektet i form af en ph.d.-studerende, men på grund af sent svar på projektansøgning og institutionelle krav om bestemte tidspunkter for ph.d.-indskrivning kunne det ikke lade sig gøre. I stedet besluttede forskerne at ansætte en videnskabelig assistent med kompetencer inden for erhvervsskolefeltet.

Som beskrevet under *problemet* skærpede forskerne undersøgelsen halvvejs inde i projektet på baggrund af de foreløbige resultater. Det gjorde de ud fra erkendelsen af, at undersøgelsen gik i lidt forskellige retninger grundet skolernes respektive interesser, samt for at sikre forskningsmæssig systematik og sammenligningsgrundlag.

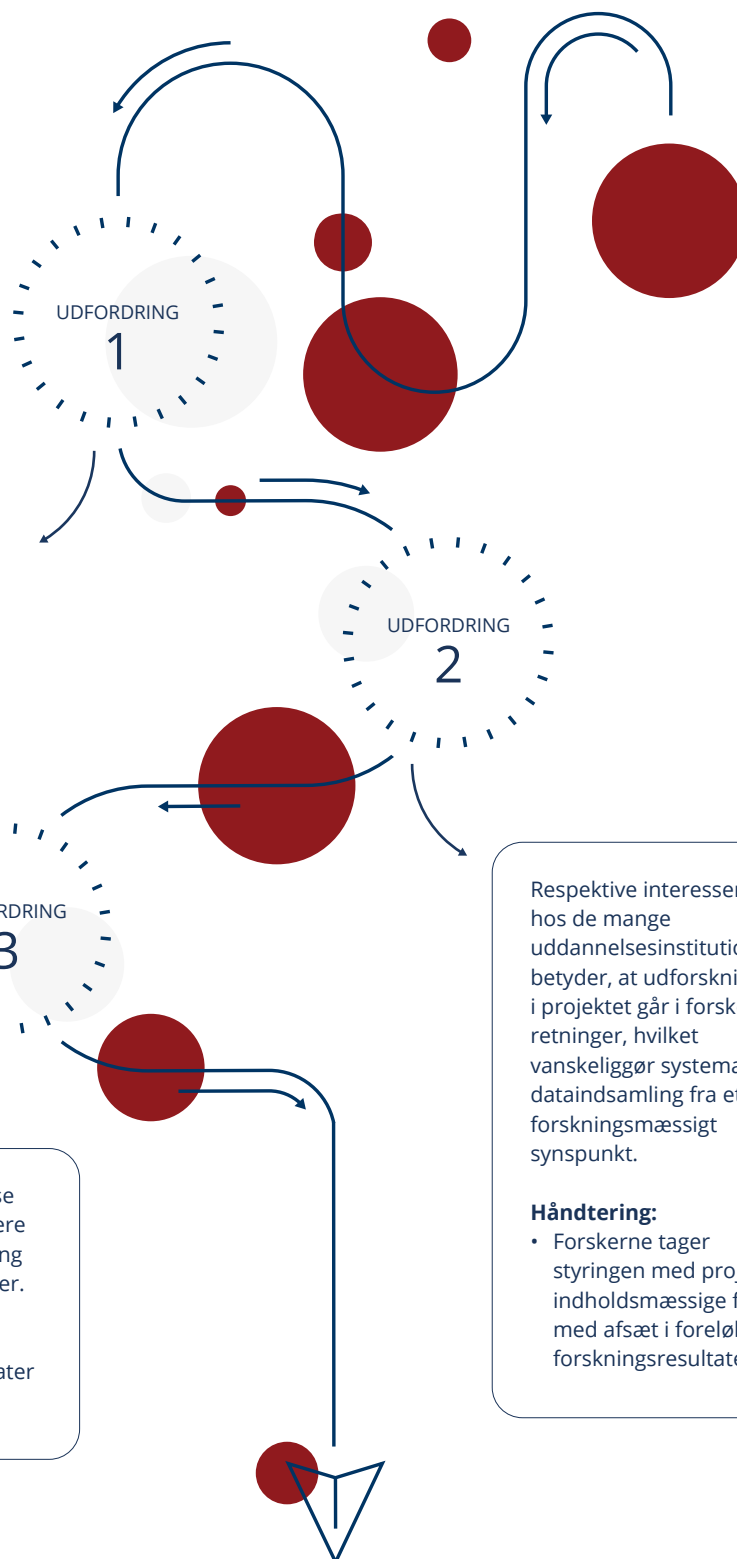
Hen imod slutningen af projektet kom en større omstrukturering på uddannelsesområdet. En ny forberedende grunduddannelse (FGU) blev oprettet til unge under 25 år, hvilket medførte, at VUC-skoler fremover har færre af de unge elever, som projektet fokuserede på. Forsker og projektleder Kristina Mariager-Anderson vurderer ikke, at det havde stor betydning for projektets aktiviteter, eftersom omlægningen fandt sted hen mod projektets slutning. I formidlingsfasen blev der lagt vægt på også at formidle projektets indsigter om uddannelsesfrafald til relevante målgrupper på landets nye FGU-skoler.

Den oprindelige plan med at knytte et udviklingsspor til projektet (ansættelse af en ph.d.-studerende) kan ikke lade sig gøre grundet sent svar på projektansøgning og ufravigelige tidpunkter for indskrivning af ph.d.-studerende på universitetet.

Håndtering:

- Ansættelse af videnskabelig assistent med erfaring inden for erhvervsskoleområdet i praksis

Respektive interesser hos de mange uddannelsesinstitutioner betyder, at udforskningen i projektet går i forskellige retninger, hvilket vanskeliggør systematisk dataindsamling fra et forskningsmæssigt synspunkt.

Håndtering:

- Forskerne tager styringen med projektets indholdsmæssige fokus med afsæt i foreløbige forskningsresultater

En ny forberedende grunduddannelse (FGU) betyder, at nogle praksispartnere står over for en større omstrukturering og fremover vil have færre unge elever.

Håndtering:

- Fokus på at formidle projektresultater til de nye FGU-skoler

FORANDRINGEN

Hvilke typer af forandring førte projektet til?

At blive på sporet skabte værdi på en række forskellige områder. Der var en udvikling i vejledningspraksis kombineret med et kompetenceløft på uddannelsesstederne. Projektet leverede også bidrag til den internationale forskning. Endelig skabte projektet øget samarbejde mellem forskerne og lærere, vejledere og ledere på uddannelsesstederne samt øget samarbejde mellem VUC-centre og erhvervsskoler.

Vejleder Sanne Rod Andreasen giver et eksempel på en mærkbar værdiskabelse i sit samarbejde med forskerne. I forbindelse med en udforskning af gruppevejledning og udvikling af spørgsmålskort gjorde projektet en verden til forskel for en elev, der havde det svært. Da Sanne stillede spørgsmålet: 'Hvem støtter dig i din uddannelse?' blev en pige i elevgruppen helt stille, hvorefter hun svarede: 'Det er der ikke nogen, som gør.' Situationen står endnu klart i Sannes hukommelse:

”Jeg bliver næsten helt rørt, for alle omkring bordet tog hende i hånden, og det var virkelig fint, fordi derefter havde de virkelig kontakt med hinanden. Og det var simpelthen så fint, fordi hun havde ikke nogen. Og det vidste vi ikke. Fordi hvornår snakker du om det? Der sidder 25 elever i et klasseværelse til daglig, og hun har da aldrig sagt: 'Øh, jeg vil godt lige sige, jeg har ingen overhovedet. Der er ingen, der aner, at jeg går her. Næsten ingen kender mit navn' [...] Hvis man sammenligner med individuel vejledning, som vi jo har prøvet masser af gange, så sidder der en elev og siger alt muligt til os, personligt og upersonligt, og så går de ud af vejlederkontoret igen, og gør det samme inde i klassen, og der er stadig ingen, der kender dem, der er stadig ingen. Og den dér oplevelse med, at gruppevejledningen bare gjorde det helt store for hende. Det var så fedt – at vi havde fået skub til at gøre det. Altså fået hjælp til at gøre det. Eller haft tid, måske er det lige så meget tid, fordi som lærer ved man jo megameget selv, man har bare ikke altid tid til at få tænkt de der store tanker. Og det fik vi vejledning til i det her projekt [...] det der spørgsmål, det gjorde bare, at den der gruppe rykkede sammen, og det havde man jo aldrig fundet ud af, hvis ikke det var for det. Og hun gennemførte i øvrigt også og fik nogle venner i klassen, og masser af skulderklap, og 'vi tror på dig'.”

- Sanne Rod Andreasen, uddannelsesvejleder på Campus Vejle

Ud over at motivere Sanne Rod Andreasen selv var den gode udviklingshistorie også et eksempel på noget, som hun kunne tage ”med hjem” til skolen; hvilket var vigtigt, når kolleger undrede sig over, hvorfor hun ikke altid var at finde på sit kontor.

Mens Sannes gode historie er et eksempel på, hvordan projektet kom målgruppen til gavn, var der også en stor opmærksomhed blandt forskerne på at skabe bæredygtig forankring ved at inddrage og forpligte ledere undervejs. Dette skete i høj grad via cirkelmøderne, sådan som videnskabelig assistent Susanne Gottlieb beretter nedenfor:

”[...] praktikerne skulle cirkle rundt og fortælle hinanden om, hvordan det var gået. Lederne skulle ikke sige noget, de skulle bare gå rundt med en blok og notere det, de hørte. Og vi havde sådan en klokke, det var en meget styret proces [...]. Så bagefter sagde vi: 'Nu skal I lærere og vejledere tie stille. Nu skal vi høre, hvad lederne har hørt.' Og så sker der et eller andet psykologisk. Når lederne skal sige: 'Nå for søren, jeg hørte jo, at på en skole har de arbejdet med det og det, og det var en vældig god idé – det kan jeg da se, det kan vi også bruge i vores skole.' Når lederen har sagt det over for nogle andre ledere, så sker der noget [udvikling i praksis]. Ellers taber de jo ansigt til det næste lederseminar et eller andet sted ude i byen. Så det fungerer supergodt, det der. Men det er sådan lidt nogle af de cowboy-tricks, vi laver undervejs.”

- Susanne Gottlieb, videnskabelige assistent, Aarhus Universitet

Ifølge direktør Tue Christian Sanderhage førte projektet først og fremmest til kapacitetsopbygning på Vestegnen HF & VUC. Projektet var med til at skabe nye tanker og afledte effekter, der først kan mærkes flere år efter projektets afslutning. I det hele taget fremhæver både forskere og praktikere, at projektet levede videre efter projektets formelle afslutning; blandt andet gennem formidling på seminarer og nysgerrige henvendelser fra andre skoler.

Ud af projektet kom også en række videnskabelige artikler, en rapport og en afslutningskonference. Forsker Bjarne Wahlgren fastholder, at det fint kunne lade sig gøre at publicere internationalt i anerkendte tidsskrifter, men at det krævede en systematisk tilgang samt velvilje og forståelse fra praksis, så forskerne ikke havnede i udviklings- eller konsulentarbejde. Som videnskabelig assistent Susanne Gottlieb formulerer det, fik forskerne genereret viden, som de kunne ”få point for” i forskningssammenhæng, men det gjorde også, at projektet blev større end den enkelte skole. Og tanken om at være del af noget større var også en motivationsfaktor for flere praksispartnere.

Flere forskere fremhæver kompetenceudviklingen i praksis, og at projektet fungerede som en form for efteruddannelse af lærere og vejledere på skolerne, der blandt andet lærte at udføre interviews. Sanne Rod Andreassen fra Vejle vurderer, at hun lærte lige så meget i projektet, som hun i sin tid gjorde på sin uddannelse, og det tilskrev hun vekselvirkningen mellem at lære teori og afprøve det i praksis. Mens der var størst fokus på kompetenceudviklingen i praksis, udviklede forskerne sig også gennem projektet. Forsker Vibe Aarkrog påpeger, at hun har lært noget om at arbejde sammen med praktikere, som gavner hendes fortsatte forskningsarbejde, og at hun bruger forskningscirkelprincipperne i et andet igangværende projekt.

Projektet muliggjorde tilmed nye samarbejder, som lever videre efter projektet afslutning. Direktør Tue Christian Sanderhage vurderer, at han altid vil kunne ringe til forskerne, hvis det bliver relevant at vende et eller andet. Projektet medførte altså en kortere oplevet afstand mellem forskere og praktikere. For flere praktikere var det oplevelsen af at blive inviteret ind i et gensidigt respektfuldt, afhængigt og forpligtende samarbejde – som vejleder Vibeke Vinther Jørgensen fortæller om sin samarbejdsrelation med forsker og projektleder Kristina Mariager-Anderson:

”Det var en rar oplevelse at kunne byde ind med noget. Det var også rart, at det blev taget godt imod. Jeg kan huske, at det også endte med, at jeg var en af dem, der holdt et oplæg og lavede et slideshow og fortalte om noget i processen. Det var jeg da glad for, nu når jeg havde været ret nervøs for, hvad jeg kunne byde ind med. Det gjorde også, at jeg selv var med til at mindske afstanden – eller finde ud af, at når vi arbejder sammen om kerneopgaven, så er det ikke så vigtigt, hvem vi er. Så er det det, vi er sammen om, som er spændende.”

- Vibeke Vinther Jørgensen, uddannelsesvejleder på Lyngby HF & VUC

Da projektet skulle i gang, tvivlede Vibeke Vinther Jørgensen ikke alene på, om hun selv ville kunne byde ind med noget, men også på, om forskerne kunne forholde sig til realiteterne i praksis. At det endte med et succesfuldt samarbejde, tilskriver hun forskernes oversættelses- og anerkendelsesevner. For Vibeke medførte det også en større forståelse for forskerhvervet:

”Det er lidt en følelse af at komme ind i en verden og få et indblik i, hvad det vil sige at være forsker. Og jeg er ikke misundelig på det. Jeg kom lidt tættere på det ved selv at udvikle noget, som skulle prøves af. Normalt er jeg den, der prøver noget af, men det er andre, der har fundet på det, kan man sige. Så det var en god måde at nærme sig hinanden på.”

- Vibeke Vinther Jørgensen, uddannelsesvejleder på Lyngby HF & VUC

Særligt forskningscirkelmetoden var med til at øge samarbejdet mellem VUC-centre og erhvervsskoler. Som feedback på møderne fremhævede mange partnere, at de værdsatte tiden og pladsen til at udveksle erfaringer med hinanden.

DEN METODISKE TILGANG

HVORFOR CASEANALYSE?

Caseanalyse er en socialvidenskabelig tilgang, der i udgangspunktet lægger vægt på den faktiske praksis snarere end den ideelle praksis. Dermed er den enkelte case ikke en illustration af en allerede eksisterende pointe eller udsagn, idet valget af den enkelte case i stedet repræsenterer en beslutning om, hvad man ønsker at vide noget om (Evens og Handelman, 2006; Thomas, 2010).

Vi har i denne sammenhæng ønsket at udvikle ny viden om, hvad der kendetegner gode samarbejdsprojekter på tværs af forskning og praksis. Derfor er det relevant at arbejde med et antal udvidede cases, hvor vi gennem reflektiv dialog med projektpartnere har mulighed for at beskrive og analysere en række dimensioner ved samarbejdsprojekter, der på forskellig vis er blevet karakteriseret som vellykkede. Gennem en række tematiseringer forsøger vi at indkredse de elementer af praktisk visdom, som nogle gange fremhæves eksplicit af projektpartnere i de udvalgte cases, og som andre gange må fremdrages af mere implicite forståelser af, hvad der udgør præmisserne eller forudsætningerne for et godt samarbejdsprojekt.

Når vi arbejder med caseanalyse, er det således ikke med henblik på udviklingen af én overordnet teori om samarbejde mellem forskning og praksis, men snarere fordi de enkelte casestudier giver os mulighed for at afdække den variation, som findes inden for projektsamarbejder (Burawoy, 1998). Ved at analysere narrativer om, hvordan samarbejde fungerer i praksis, kan vi ikke alene anskueliggøre en form for typologi, men også udvikle et nyt sprog for, hvilke greb i forhold til proces og strukturering der kan være hjælpsomme for udviklingen af et velfungerende samarbejde mellem forskning og praksis. Med casetilgangen forsøger vi med andre ord at grave den praktiske visdom fra eksisterende projekter frem og gøre den tilgængelig for flere.

UDVÆLGELSESKRITERIER

I efteråret 2022 udførte Copenhagen Change Academy en casestudieundersøgelse med henblik på at skabe dybdegående viden om vellykkede forskningspraksissamarbejder i en dansk kontekst. Vi udvalgte fire cases, som levede op til to hovedkriterier:

1. Casen er et tidsafgrænset projektsamarbejde mellem universitetsforskere inden for de tørre videnskaber og praktikere på både arbejdsgiver- og arbejdstagersiden.
2. Casen er et projektsamarbejde med tilsigtet forandring i både praksis og forskning.

I udvælgelsen lagde vi derudover vægt på, at projekterne resulterede i væsentlige bidrag til forskningen, i den forstand at de førte til ny teori- og metodeudvikling. Samtidig lagde vi vægt på, at projekterne var anvendelsesorienterede, i den forstand at de tog afsæt i problemer i praksis, som projektet skulle bidrage til løsninger på. Sidst, men ikke mindst, udvalgte vi fire cases, som komplementerede vores sideløbende ekspertinterviewundersøgelse og litteraturstudie, der også havde 'det gode samarbejdsprojekt mellem forskning og praksis' som empirisk undersøgelsesobjekt. Det var oplagt at udvælge cases inden for de projektrammer, som vi havde fokus på i ekspertinterviewundersøgelsen; HUMpraxis-programmet i Velux Fonden, virksomhedssamarbejde i HumanImpact (KU) og kommunalt forskningsamarbejde.² Herudover har vi udvalgt fire cases med vægt på uddannelses- og sundhedssektoren, som er toneangivende felter i international litteratur om projektsamarbejder.³

² Se Dragsted m.fl. (2023).

³ Se Jessing m.fl. (2023).

DATA, ANALYSE OG FORMIDLING

Casestudieundersøgelsen er baseret på datamateriale fra feltbesøg, interviews, publicerede artikler og interne projektdokumenter. For hver case har vi udført semistrukturerede interviews (Spradley, 1979) med fem-otte forskere og praktikere på arbejdstager- og arbejdsgiverniveau med henblik på at belyse forskellige roller og perspektiver i projekterne. Hukommelsesproblemer er en mulig fejlkilde i datamaterialet, da flere interviews er gennemført, år efter at samarbejdsprojekterne blev afsluttet. Tidsperspektivet giver til gengæld mulighed for, at deltagere kan reflektere over den forandring, som projektet var med til at skabe. Interviewmaterialet er bearbejdet gennem en datadrevet kodningsproces og begrebsdrevet kodningsproces med fokus på seks udvalgte dimensioner i samarbejdsprojekter, som vi analyserede frem på tværs af casestudier, ekspertinterviewundersøgelsen og litteraturstudiet.

Crown Princess Mary Center er oprettet ud fra en vision om at bidrage til løsninger på komplekse samfundsproblematikker ved at styrke partnerskaber mellem forskning og praksis. I tråd med denne vision er samarbejde udgangspunktet for vidensarbejdet i Copenhagen Change Academy. I casestudieundersøgelsen har vi blandt andre samarbejdet med en psykologfaglig autisemekspert, en visitator, en uddannelsesvidenskabelig ekspert og en klinisk direktør om at generere viden om samarbejder mellem forskning og praksis. De projektansvarlige forskere har gennemlæst og godkendt det formidlingsmateriale, som vi har produceret på baggrund af casestudierne.

LITTERATUR

- Burawoy, M. (1998). The Extended Case Method. *Sociological theory* 16(1), s. 4-33. Tilgængelig på: <https://doi.org/10.1111/0735-2751.00040>.
- Dragsted, B., Ejrnæs, M., Jessing, B., Oxlund, B. (2023). *Eksperternes erfaringer med gode samarbejdsprojekter mellem forskning og praksis*. Arbejdsrapport. København: Copenhagen Change Academy, Crown Princess Mary Center, Københavns Universitet.
- Evens, T.M.S. and Handelman, D. (2006). "Introduction: The Ethnographic Praxis of the Theory of Practice", s. 1-12 i Evens og Handelman (red.) *The Manchester School: Practice and Ethnographic Praxis in Anthropology*. New York: Berghahn Books.
- Gottlieb, S. og Sørensen, D. (2018). 'Når forskningscirkler skaber kompetenceløft i og omkring skolens praksis', i C. Wegener and B. Lausch (red.) *Tæt på kompetenceudvikling*. København: Munksgaard.
- Jessing, B., Dragsted, B., Ejrnæs, M., Oxlund, B. (2023). *Litteraturstudie om samarbejdsprojekter mellem forskning og praksis*. Arbejdsrapport. Copenhagen Change Academy, Crown Princess Mary Center, Københavns Universitet: København.
- Mariager-Anderson, K. et al. (2020). *At blive på sporet: Nye perspektiver og bæredygtige løsninger på uddannelsesfrafald for unge voksne*. Aarhus University Library. Tilgængelig på: <https://doi.org/10.7146/aul.362>.
- Persson, S. (2010). 'Forskningscirkler – en vejledning', *Gjallerhorn, Tidsskrift for professionsuddannelser*, 12, s. 4-16.
- Spradley, J.P. (1979). *The ethnographic interview*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Thomas, G. (2010). 'Doing Case Study: Abduction Not Induction, Phronesis Not Theory', *Qualitative inquiry*, 16(7), s. 575-582. Tilgængelig på: <https://doi.org/10.1177/1077800410372601>.
- Wahlgren, B. og Aarkrog, V. (2019). 'Forskningscirkler som praksisnær forskning: Mødet mellem praksisbaseret og forskningsbaseret viden', *Tidsskrift for Professionsstudier*, 15(29), s. 24-33. Tilgængelig på: <https://doi.org/10.7146/tp.v15i29.116401>.

